

Grècia dispara amb esprai

Atenes va protagonitzar la setmana passada l'enèsim torcebraç amb la troica. Collats per les exigències de l'austeritat, una part dels seus habitants han trobat en el grafit la seua manera de protestar i manifestar la seua disconformitat amb la situació política. Mentre el país baixa als inferns, l'art de carrer viu una eferescència inaudita. Dels dibuixos combatius del barri d'Exarchia als traços artístics de Metaxourgio, la capital de Grècia s'ha convertit en un llenç gegantí que ha esdevingut reclam turístic. 'The New York Times' ha qualificat Atenes com "la meca contemporània de l'"street art".

Reportatge de Violeta Tena

Fill de mare francesa i pare grec, Elias Leontios va nèixer fa 29 anys a Atenes. Després de passar la infantesa a l'illa de Corfú, es va traslladar a la capital grega per estudiar literatura a la universitat, si bé Elias sentia inquietud per tota mena de manifestacions artístiques, del vídeoart a la pintura. A Atenes, on viu de fa onze anys, va trobar el lloc i l'ambient propici per desenvolupar les seues inquietuds. Les mostres del seu quefer es poden contemplar avui disperses per tota la ciutat. Les parets d'edificis públics i privats són els llenços sobre els quals

plasma el seu art. Enmig de la pitjor crisi econòmica i social viscuda per Grècia en l'últim mig segle, el país hel·lè viu l'efervescència del grafit com a mode d'expressió popular. Barris com Metaxourgio o Exarchia han esdevingut murals gegantins on es superposen esteticisme i missatges polítics. I això és tan cert que *The New York Times* ha dit de Grècia que és "la meca contemporània de l'*street art* a Europa".

"L'*street art* és l'única manera que ens queda de tractar de canviar les coses", diu Elias Leontios, a qui tothom coneix com Cacaorock. El seu traç, de línies rectes i simètriques i colors llampants, és un dels més reconeixadors d'entre tots els que es poden veure pels carrers d'Atenes. Com ell, són multitud els qui han trobat en l'art al carrer una manera de protestar per la situació social que viu Grècia i les exigències de la troica. Amb un 35,7% de la població en situació d'exclusió social, una taxa d'atur del 26,5% i un índex de pobresa del 26%, una milícia de joves armats amb esprais de tots els colors s'han llançat als carrers per reflectir als murs el seu descontentament. Si ni els governants ni Europa no ens escolten, almenys deixem constància del nostre malestar, sembla ser la màxima imperant.

Es tracta de convertir el grafit i l'art mural de carrer en una arma d'expressió política. El fenomen registra una efervescència inaudita, però ve de lluny. Al capdavant, la paraula *grfit* procedeix de l'arrel grega *grapho* que vol dir 'gravar' o 'escriure'. "Els eslògans polítics i la propaganda a les parets fou una ferramenta dels ciutadans grecs i de la resistència des de l'ocupació dels alemanys durant la Segona Guerra Mundial, durant la guerra civil i la dictadura dels coronels imposada pels Estats Units entre 1967 i 1974", explica Leontios.

Musa Merkel

Si aleshores els motius pictòrics referien als nazis, a la resistència civil, al rei Constantí o la repressió de la revolució de la Universitat Politècnica d'Atenes

EL BON MOMENT DE L'“STREET ART” NO S'EXPLICA SENSE LA DEGRADACIÓ URBANA DERIVADA D'UNA POLÍTICA D'AUSTERITAT

nes (1973), avui Angela Merkel, la dictadura dels mercats i les exigències de la troica són les principals fonts d'inspiració. Fins i tot *Loukanikos*, el gos mundialment famós per plantar cara als policies durant les manifestacions de 2011, té el seu retrat a les parets del barri de Psirri. "Tots els gossos van al cel" és el títol de la peça.

persones excloses. "Els resultats de la política d'austeritat no han estat les esperades millores ni en el camp econòmic ni en el social –es plany Antypas, que és membre també de la Xarxa Grega contra la Pobresa (EAPN Greece)–. Els responsables de la Unió Europea estan més preocupats de la viabilitat de la UE i del pagament del deute als grans bancs internacionals que no de les persones". "Europa és un Estat governat pels bancs, els quals van donar crèdits a Governos corruptes per tal de controlar-los i traure'ls els diners", afegeix Elias Leontios, en expressió d'una opinió cada volta més generalitzada entre els ciutadans grecs.

ÁNGEL BALLESTEROS. CREATIVE COMMONS BY-SA 3.0

Intervenció artística al barri de Metaxourgio.

El règim d'austeritat ha alimentat la revolta. "Els grecs estan desesperançats", diu Tzanetos Antypas, president i fundador de l'ONG Praksis, una entitat que des de 2004 es dedica a donar suport a

Pintar sobre la decadència

Tot plegat ha estat el brou de cultiu per a l'explosió artística que els carrers d'Atenes viuen aquests darrers anys. Una passejada per la capital permet constatar-ho. Com més marginal és el barri, més gran és la taca pictòrica. Exarchia és un cas paradigmàtic. Es tracta d'un barri obrer, molt contestatari, on hi ha la Universitat Politècnica des d'on va partir la manifestació de 1973 contra la dictadura dels coronels. "Ací pegues una puntada de peu a una pedra i et surt una pintada", explica Ángel Ballesteros, un madrileny que resideix a Atenes des de fa dos anys, treballa en l'àmbit de l'economia col·laborativa i mata el temps lliure pintant pels carrers. "Hi viuen estudiants, famílies d'immigrants, anarquistes, hi ha tendes de material de belles arts –explica–. Allí els dibuixos tenen un perfil molt polític, a voltes irreverent i cru".

Edificis públics i blocs d'habitatges són les lones sobre les quals els artistes vessen els seus missatges. I també les tanques publicitàries, moltes d'elles abandonades. Al capdavant, l'extensió del →

ANGEL BALLESTEROS. CREATIVE COMMONS BY-SA 3.0

→ fenomen de l'*street art* a Atenes no s'entén sense tenir en compte la degradació urbana fruit de la política de retalls. "Si el moviment a Atenes ha crescut tant és, entre altres coses, perquè és fàcil pintar per tota la ciutat perquè tot està abandonat", explica Cacaorocks. Àngel Ballesteros hi afegeix: "No hi ha diners per llevar allò que es pinta perquè hi ha altres prioritats. A hores d'ara, si s'hi posaren, haurien d'esborrar la ciutat sencera!". Pintar a les parets d'edificis públics és penat amb presó; fer-ho en una propietat privada pot comportar sancions econòmiques. Siga com siga, dibuixar sobre les parets moltes vegades despintades i escrostonades és també una manera de reivindicar i apropiarse l'espai públic.

"Hi ha molt d'atur, la qual cosa significa que hi ha gent jove amb temps disponible", afegeix Elias Leontios. Un de cada dos joves a Grècia està desocupat. Ell mateix sap el que és no tenir ingressos recurrents. Des de 2010 no ha tingut un treball reglat. "Vaig començar a fer art per no tornar-me boig", explica. "Els joves són els principals perjudicats pel que està passant a Grècia perquè arrossegaran el llast d'aquesta situació tota la seua vida", argumenta Tzanetos Antypas, de l'ONG Praksis.

Galeria d'art popular

La situació sociopolítica ha estat l'esperó que ha incitat aquesta explosió gràfica. De grafitis amb missatges polítics se n'estan fent molt, com també d'altres expres-

sions pictòriques merament artístiques. La diversitat d'estils és tan àmplia com el nombre d'artistes: de les pintures murals del col·lectiu *Carpe Diem*, als *paste-ups* d'*STMTS*, passant per la mixtura de cal·ligrafia urbana i els motius geomè-

porat un nou atractiu: el de l'art espontani fet per persones moltes vegades anònimes. Es calcula que a hores d'ara hi ha prop de 20.000 peces d'aquest art disperses per Atenes.

Això és tan cert que ja hi ha diverses agències turístiques que ofereixen la possibilitat de fer visites temàtiques sobre l'art de carrer. *Alternative Athens* és una de les companyies que ofereix aquest servei. La passejada dura tres hores, en les quals es recorren diversos racons d'aquest museu a l'aire de lliure en què s'ha convertit la ciutat. "Les visites tenen molt d'èxit perquè el guia és Achilles, un dels artistes més coneguts", expliquen des de l'agència a través del correu electrònic. "Ningú no visitaria la National Gallery sense haver llegit sobre els artistes o dur un guia. Mirar l'*street art* sense algú que et pugui interpretar allò que es vol dir tampoc no té gaire sentit", expliquen. La visita comença a Metaxourgio, un dels pocs barris on encara roman erecta l'arquitectura de pre-guerra. Ignorat durant dècades per les autoritats, les pintures murals, els grafitis i tota la resta d'expressions artístiques han servit per contrarestar l'aire decadent que s'hi respirava. Tots els anys, els veïns organitzen el Festival Color, en què escriptors i artistes escriuen i pinten sobre les parets d'edificis abandonats.

Un xiquet pixa a sobre d'un crani amb un casc nazi, al barri de Metaxourgio.

trics de *Blaqk*. Atenes, junt amb Roma, la ciutat amb un patrimoni arqueològic més important de tot Europa, ha incor-

L'art visible

Siga pel potencial turístic, siga perquè els grecs, asfixiats pel dogma de

La foto superior esquerra correspon al barri d'Exarchia, un dels més contestataris d'Atenes. A sota, una de les moltes tanques publicitàries sense cartell que els grafiters s'han apropiat. Al centre i a la dreta, dues formes diferents d'entendre l'*street art*.

l'austeritat, s'han deslliurats de molts prejudicis, la percepció de l'art de carrer ha canviat entre els ciutadans: pintar a les parets ha passat de ser un acte vandàlic a un exercici de creativitat urbana. Escoles o centres culturals demanen als artistes que pinten les seues parets per sumar-se a l'alegria colorista. Fins i tot l'Ajuntament va llogar-los perquè pintaren unes pintures murals sobre les façanes d'alguns edificis. L'oferta va crear no poca controvèrsia entre un gremi que tradicionalment s'ha mogut en l'àmbit de la clandestinitat.

"Quan vaig arribar a l'aeroport d'Atenes hi havia pintat un paisatge del port del Pireu on apareixia un tren. I em va cridar l'atenció que al tren hi havia uns grafitis. És a dir, en reproduir el tren, no n'havien esborrat els grafitis, sinó que els

havien mantingut –explica Àngel Ballesteros-. L'*street art* ha esdevingut part del paisatge del país".

Siga com siga, el fet és que molts artistes que van començar escrivint la seua signatura sobre les parets (un *tag* en diuen en l'argot) són ara llogats per pintar murals gegantins. Amb tot, són pocs els casos en què, més enllà de pagar-los la pintura (entre 500 i 1.000 euros es pot arribar a gastar un artista en esprais per pintar una façana), els propietaris els remuneren per la feina.

"Viure de l'art a Grècia és molt complicat", diu Elias Leontios, que habita un soterrani amb més col·legues d'ofici al centre de Grècia. "És el nostre quarter general. No tenim diners per pagar-nos un pis", exposa aquest jove. Els seus dots artístics li han proporcionat

una manera de sobreviure. De fet, considera que l'*street art* ha esdevingut tan popular que intenta fugir d'aquesta etiqueta. "L'art de carrer ja està en els anuncis de televisió de cotxes. Per això tracte d'experimentar i fer moltes altres coses: escultures, instal·lacions, explosions amb pintura o art on utilitze rifles com l'artista feminista Niki de Saint Phalle", explica.

La seua darrera creació és un petit vaixellet fet d'ampolles de plàstic. Els seus plans contempnen fer-s'hi a la mar a sobre per enviar un missatge al món. "No vull formar part d'una unió que no respecta els drets humans; ven armes a la resta del món; i serveix la gran banca i no la gent –diu-. Aquesta no és una unió de solidaritat. És una unió per protegir els bancs i aprofitar-se de les persones". ●

És **TEMPS** de vacances

Si ets subscriptor i a l'estiu te'n vas de vacances i vols rebre **El Temps** cada setmana, comunica'ns l'adreça on vols rebre'l al telèfon **902131025** o bé envia'ns un correu electrònic a: **subscripcions@eltemps.cat**. Ens ho pots comunicar fins el 24 de juliol

El Temps